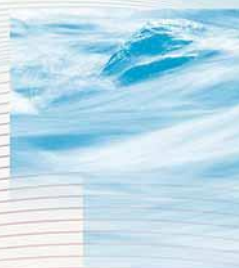
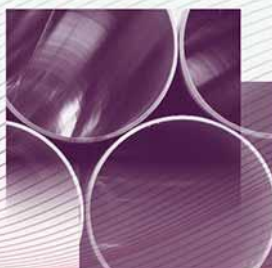

Nader onderzoek Flora- en faunawet

Hoevelaar Fase 1, Stationsweg Oost 199a Woudenberg

Documentcode: 16M1049.NOFF.LS

Lievensense **CSO**
infra water milieu

Nader onderzoek Flora- en faunawet

Hoevelaar Fase 1, Stationsweg Oost 199a Woudenberg

Documentcode: 16M1049.NOFF.LS

Opdrachtgever

Gemeente Woudenberg
Postbus 16
3930 EA Woudenberg

Contactpersoon opdrachtgever

Dhr. H. Kamies

Contactpersoon LievensenseCSO

Dhr. L. Sluiter, MSc.
088-910 2037

LSluiter@LievensenseCSO.com

Projectcode	16M1049
Documentnummer	16M1049.RAP001
Versiedatum	29 december 2016
Status	Definitief

Autorisatie			
Documentnummer	Versiedatum	Status	
16M1049.RAP001.LS	29 december 2016	Definitief	
Opgesteld door:	Functie	Datum	Paraaf
De heer L. Sluiter	Adviseur Flora- en faunaonderzoeken	29.12.2016	
Geverifieerd door:	Functie	Datum	Paraaf
De heer J. van Mil	Adviseur Flora- en faunaonderzoeken	29.12.2016	
Akkoord projectleider:	Functie	Datum	Paraaf
De heer L. Sluiter	Adviseur Flora- en faunaonderzoeken	29.12.2016	

LIEVENSECSO MILIEU B.V.

HOOFDKANTOOR

Postbus 2
3980 CA Bunnik
Regulierenring 6
3981 LB Bunnik

REGIOKANTOOR LEEUWARDEN

Postbus 422
8901 BE Leeuwarden
Orionweg 28
8938 AH Leeuwarden

REGIOKANTOOR GRONINGEN

Postbus 2239
9704 CE Groningen
Zernikepark 4
9747 AN Groningen

REGIOKANTOOR DEVENTER

Postbus 2018
7420 AA Deventer
Gotlandstraat 26
7418 AZ Deventer

REGIOKANTOOR MAASTRICHT

Postbus 1323
6201 BH Maastricht
Sleperweg 10
6222 NK Maastricht

REGIOKANTOOR HOOGVLIET

Postbus 551
3190 AM Rotterdam-Hoogvliet
Hoefsmidstraat 41
3194 AA Rotterdam-Hoogvliet

E-mail: info@LievensenseCSO.com
KvK-nummer : 30152124

Website: LievensenseCSO.com
BTW-nummer: NL. 8075.03.368.B.01

IBAN: NL96RABO0394469100

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	Pagina
1 Inleiding	1
2 Plangebied.....	2
2.1 Omschrijving plangebied en omgeving	2
2.2 Planontwikkeling en geplande ingrepen	4
3 Opzet en methode	5
3.1 Afbakening opzet	5
3.2 Onderzoeksopzet	5
4 Resultaten	9
4.1 Resultaten veldonderzoek	9
4.2 Effecten planontwikkeling.....	12
5 Conclusies	16
5.1 Advies	17

Bijlagen

Bijlage 1	Stroomschema
Bijlage 2	Wetgeving
Bijlage 3	Literatuur

1 Inleiding

In opdracht van de gemeente Woudenberg heeft LievensesCSO Milieu B.V. in verband met de voorgenomen planontwikkeling een nader onderzoek Flora- en faunawet uitgevoerd voor het plangebied 'Hoevelaar Fase 1' te Woudenberg (gemeente Woudenberg).

Aanleiding voor het nader onderzoek is de uitgevoerde quickscan Natuurwetgeving (LievensesCSO, 2016a) voor het plangebied. In de quickscan is geconcludeerd dat bepaalde beschermde soorten aanwezig kunnen zijn in het plangebied of anderszins mogelijk schade kunnen ondervinden van de planontwikkeling. Het advies in de quickscan is om nader onderzoek uit te voeren naar het gebruik van het plangebied door uilen (steen- en kerkuil), tongvaren, huismus, boommarter, das, hazelworm en vleermuizen (baardvleermuis, franjestaart, watervleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvliager, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis). Voorliggende rapportage betreft een nader onderzoek naar alle bovengenoemde soorten. Opgemerkt wordt dat uit een recent uitgevoerd nader onderzoek naar uilen voor een naastgelegen gebied direct ten noorden (Spoorlaan/Zegheweg), naar voren kwam dat een deel van het plangebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van de kerkuil (LievensesCSO, 2016b en 2016c). Er is voor gekozen de bevindingen van deze onderzoeken in voorliggende rapportage te integreren, zodat deze rapportage gelezen en gebruikt kan worden als een volledig nader onderzoek naar alle mogelijke voorkomende strikter beschermde soorten.

Het doel van dit nader onderzoek is vast te stellen of de betreffende ontheffingsplichtige soorten daadwerkelijk voorkomen (met bijbehorende functie(s) in het plangebied) en/of vervolgens de geplande ontwikkelingen strijdig zijn met de soortbescherming van de Flora- en faunawet (2005). In geval van te verwachten knelpunten tussen de soorten en planontwikkeling, wordt aangegeven welke vervolgstappen nodig zijn en welke mitigerende (verzachtende maatregelen) en/of compenserende maatregelen van toepassing kunnen zijn. Op basis van dit nader onderzoek kan in combinatie met een activiteitenplan indien nodig een ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van Economische Zaken. Indien geen ontheffingsplichtige soorten aangetroffen worden in het plangebied, óf als deze geen schade zullen ondervinden van de geplande ingrepen, blijven de algemene beschermende bepalingen van kracht in de zin van de algemene zorgplicht (zie bijlage 2).

Deze rapportage gaat uit van de actuele wet- en regelgeving. Op het moment van goedkeuring van dit nader onderzoek gelden hiervoor de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Met deze wetgeving is bij voorliggend nader onderzoek specifiek rekening gehouden. De ingangsdatum van de nieuwe Wet Natuurbescherming is vooralsnog 1-1-2017.

LievensesCSO Milieu B.V. is door Eerland Certification gecertificeerd voor de ISO 9001- en de 14001-normen en heeft een eigen kwaliteitssysteem. De medewerkers van LievensesCSO Milieu B.V. voor de flora- en faunaonderzoeken zijn allen VCA gecertificeerd. Daarnaast is LievensesCSO Milieu B.V. lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). LievensesCSO Milieu B.V. is niet aansprakelijk voor (vervolg)schade welke kan voorkomen op basis van de inhoud en resultaten van de opgestelde nader onderzoek. Dit rapport is opgesteld op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom.

2 Plangebied

2.1 Omschrijving plangebied en omgeving

Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 7,3 hectare en is gelegen aan de Stationsweg oost (nummer 199a) en ligt ten zuiden van de Spoorlaan en ten oosten van de Zegheweg te Woudenberg. Het plangebied ligt in kilometerhok X158 – Y454. Ter plaatse van het plangebied bevindt zich een boerderij met bijbehorende opstallen en weilanden. De boerderij is niet meer in gebruik, maar de woning wordt nog wel bewoond. Doordat de opstallen weinig tot niet meer in gebruik zijn, is de dynamiek in het gebied laag, zodat rustminnende soorten eerder geneigd zijn gebruik maken van het plangebied.

Het plangebied ligt in het buitengebied ten oosten van de woonkern van Woudenberg en ten westen van het industrieterrein. Langs de Stationsweg oost (N224) liggen woningen en bedrijven. De bebouwing is gelegen in het midden van het plangebied. De rest van het plangebied bestaat uit weilanden met watergangen waarlangs geknotte zwarte elzen groeien met af en toe enkele holtes. Deze watergangen zijn relatief ondiep (tot 0,3 meter), deels vrij sterk stromend, onbegroeid en worden regelmatig onderhouden. De watergangen zijn voor een deel aangesloten op het omliggende stelsel en de bodem bestaat uit een beperkte modderlaag. De watergangen kunnen in droge periodes gedeeltelijk droog vallen. Ten (zuid-)westen van het plangebied langs de N224 ligt een wat ruiger terrein. De opstallen bestaan uit een woning (boerderij) met een aanbouw. De aanbouw heeft een spouwmuur met open stootvoegen op een hoogte van 0,5 en 2,5 meter en een pannendak.

Figuur 1. Overzicht plangebied met luchtfoto (2014)

De woning heeft twee dakkapellen en net als de aanbouw een pannendak. Aan de noordkant van de woning is een stal met zolder waar meerdere katten zijn waargenomen. Deze stal/schuur wordt nog wel gebruikt als schuur, maar niet als stal. Tegen de noordelijke buitenmuur zitten zwaluwnesten van de huiszwaluw, die er deels vanaf gevallen zijn. Ten oosten van de woning ligt een rij schuren en stallen van zuid naar noord. Het meest zuidelijke deel is een open kapschuur met hooizolder. Het deel ten noorden daarvan is een deels half open schuur met houten muren en golfplaten dak. Het meest noordelijke deel is een stal met geïsoleerd golfplaten dak. Daarbij zijn in deze schuur naast de noordelijke muur een zeer beperkt aantal oude braakballen gevonden die van een kerkuil afkomstig zijn. Ten oosten van deze rij schuren/stallen staat een houten schuur met golfplaten dak. De schuur is beperkt in gebruik als opslag en het dak is geïsoleerd met riet/hooi wat op sommige plekken los hangt. In de noordwesthoek van het erf is een grote stal voor pluimvee die net als de rest van de stallen niet meer gebruikt wordt. Dit is een vrij nieuwe schuur die geen toegang biedt voor grote dieren of uilen. In het staldeel zijn tijdens de inspectie afgebeten veren gevonden die duiden op de aanwezigheid van een marterachtige. De stal ten zuiden van deze stal is iets ouder, maar verder identiek aan de nieuwere pluimvee stal. Ten (noord)oosten van de stal aan de woning zijn nog twee houten met golfplaten dak schuren die niet meer in gebruik zijn. Ze zijn wel afgesloten, maar bevatten kieren, naden en gebroken ramen waardoor ze wel toegankelijk zijn voor dieren. Tussen de gebouwen en in de noordoosthoek is het erf verhard. Tussen de opstallen staan langs de watergang geknotte zwarte elzen.

Figuur 2. Woning met aanbouw en tuin (links) en hooischuur (rechts)

In dit stadium van de ontwerpfase is het nog niet duidelijk welke elementen en objecten verdwijnen en welke behouden blijven. Het uitgangsprincipe is dat alle opstallen, verhardingen, opgaand groen, etc. worden verwijderd en alle watergangen worden gedempt.

2.2 Planontwikkeling en geplande ingrepen

De voorgenomen planontwikkeling (bron: gemeente Woudenberg) bestaat uit:

Het realiseren van nieuwe woningen en herinrichting van het plangebied, waarbij de huidige gebouwen worden gesloopt, watergangen mogelijk gedempt en opnieuw gegraven.

Het is in deze fase van de planontwikkeling nog niet duidelijk welke werkzaamheden in het kader van de planontwikkeling worden uitgevoerd. In ieder geval kunnen de volgende werkzaamheden aan de orde zijn:

- Sloop opstallen
- Aanvoer van materieel en materiaal
- Grond- en graafwerkzaamheden
- Bouwwerkzaamheden (inclusief heien)
- Verwijdering van opgaand groen
- Dempen van watergangen
- Saneren asbest

De grond-, graaf- en bouwwerkzaamheden kunnen de verblijf- en voortplantingsplaatsen van algemene en strikter beschermde grondgebonden zoogdieren, amfibieën en reptielen aantasten, waarbij individuele dieren kunnen worden gedood of verwond.

De grond-, graaf- en bouwwerkzaamheden kunnen broedvogels in de omgeving van het plangebied verstoren (geluidsoverlast). Bij eventuele verwijdering van opgaand groen tijdens het broedseizoen kunnen nestgelegenheden van broedende vogels worden vernietigd.

3 Opzet en methode

3.1 Afbakening opzet

Het nader onderzoek betreft een soortgerichte inventarisatie naar een aantal beschermde soorten: tongvaren, boomarter, das, diverse vleermuissoorten, hazelworm, steenuil, kerkuil, bosuil, huismus en gierzwaluw. Er is gericht onderzoek gedaan naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van de betreffende beschermde soorten in of nabij het plangebied. Indien deze aanwijzingen er waren, is een inschatting gemaakt van de functie en waarde van het plangebied voor de betreffende soorten. Daarnaast is gelet op sporen die duiden op andere (strikter) beschermde soorten die mogelijk gebruik maken van het plangebied of er een groeiplaats hebben. Het nader onderzoek kan gebruikt worden als bijlage bij een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet.

3.2 Onderzoeksopzet

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een literatuur-/bureauonderzoek verricht, waarbij gezocht is naar informatie uit lokale bronnen/werkgroepen die actuele informatie opleveren over het mogelijk voorkomen van de onderzochte soorten (zie bijlage 3). Relevante informatie is meegenomen in de beschrijving van de resultaten.

De verschillende veldinventarisaties zijn zoveel mogelijk gecombineerd uitgevoerd. Voor de soorten is onder andere gebruik gemaakt van de soortenstandaarden van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Alle veldinventarisaties zijn door deskundig personeel uitgevoerd op geschikte dagen, in de juiste periode, zodat de gegevens voldoen aan de geldende normen (tabel 1). Voor vogels is de juiste onderzoeksperiode ook in februari en maart om de aanwezigheid van nesten van te stellen. Tijdens de veldinventarisatie van de quickscan op 26 maart 2015 is er naar de aanwezigheid van nesten en sporen van uilen gekeken.

Daarnaast is een separaat nader onderzoek naar het voorkomen van uilen (kerk-, steen- en bosuil) uitgevoerd (LievensenseCSO, 2016b). Reden is dat uilenonderzoek in het vroege voorjaar moet plaats vinden en het wenselijk was deze vast op te starten. De belangrijkste resultaten en conclusies van dit onderzoek zijn meegenomen in voorliggende rapportage.

De onderstaande tabel is een overzicht van de onderzoeksperioden van de mogelijk aanwezige strikter beschermde soorten (tabel 2 en 3 soorten) en vogels met jaarrond beschermde nesten en/of leefgebieden.

Tabel 1. Overzicht onderzoeksperioden van de mogelijk aanwezige soorten.

Tabel 2 of 3 soort aanwezig in omgeving NDFD 2016 en tevens in potentie geschikt habitat aanwezig in of nabij het plangebied	Onderzoeksperiode uitgedrukt in maanden en geschiktheid (groen = optimaal, oranje = suboptimaal, rood= niet geschikt)												Minimaal aantal inspecties
	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	
Tongvaren (2)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	1
Boommarter (3)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	2
Das (3)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	2
Vleermuizen (3)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	5
Hazelworm (3)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	3
Steenuil*	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	3
Kerkuil*	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	3
Huismus**	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	2
Gierzwaluw**	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	3

* Een nader onderzoek naar uilen is al eerder uitgevoerd

** vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen/leefgebieden

De veldonderzoeken bovengenoemde soorten zijn uitgevoerd door de mevr. A. van de Craats, dhr. L. Sluiter en dhr. J. van Mil, allen werkzaam bij LievenseseCSO Milieu B.V. Alle personen zijn gekwalificeerd voor uitvoering van ecologische onderzoeken conform de kwalificaties van het RVO en Netwerk Groene Bureaus.

Er zijn naast de quickscan (28 maart 2016) in totaal 13 veldbezoeken uitgevoerd op de volgende data (eerste drie data zijn inspecties voor uilen):

Tabel 2. Overzicht veldinspecties

Datum	Tijd	Temperatuur	Wind	Bewolking/neerslag
23 februari 2016	18.00 – 21.00	3-6 °C	3 Bft	Bewolkt en enkele korte buien
24 maart 2016	19.01 – 21.30	5-8 °C	2 Bft	Bewolkt en enkele korte buien
12 april 2016	19.30 – 21.30	15 °C	2 Bft	Half bewolkt, droog later wat neerslag
10 mei 2016	19.45 - 23.15	20 °C	2 Bft	bewolkt, soms lichte neerslag
2 juni 2016	20.15 – 22:00	15 °C	3 Bft	bewolkt
7 juni 2016	02.50 – 05.30	15 °C	2 Bft	half bewolkt, lichte neerslag
16 juni 2016	21.00 – 00.50	15 °C	1 Bft	half bewolkt
29 juni 2016	19.00 – 00.50	17 °C	2 Bft	bewolkt, lichte neerslag
12 juli 2016	03.15 – 05.20	15 °C	2 Bft	bewolkt
1 augustus 2016	15:00 – 17:20	20 °C	2 Bft	half bewolkt
22 augustus 2016	20.50 – 22.55	19 °C	2 Bft	helder
15 september 2016	21.10 – 00.00	25 °C	3 Bft	bewolkt
10 oktober 2016	22.00 – 00.00	8 °C	2 Bft	helder

Flora

Het nader onderzoek naar groeiplaatsen van Tongvaren betreft een eenmalig veldbezoek op 1 augustus 2016. Dit is binnen het bloeiseizoen en/of groeiseizoen van de genoemde soort, waardoor ze goed te herkennen zijn. Er is systematisch gezocht naar kansrijke habitat zoals vochtige schaduwrijke plaatsen met stenige ondergrond zoals putten en oude, vochtige muren. Ook tijdens overige veldbezoeken is gelet op het voorkomen van strikter beschermde flora.

Das en Boommarter

Onderzoek naar de boommarter en de das heeft plaatsgevonden door middel van spooronderzoek op kansrijke locaties zoals potentiële foerageerroutes en schuilplaatsen. Er is gezocht naar onder andere latrines, vraatsporen en verblijfplaatsen. Tevens is gebruik gemaakt van cameravallen op plaatsen waar de kans groot wordt geacht dat deze dieren gezien kunnen worden. Onderzoek naar sporen vind plaats overdag. Zichtwaarnemingen zijn het meest kansrijk bij schemer en in de nacht. Het onderzoek kan jaarrond plaats vinden, maar is optimaal in de periode maart tot en met mei en de periode september tot oktober. In totaal worden voor de das 3 gerichte inventarisatierondes uitgevoerd in de juiste periode voor de das (10 mei, 7 juni en 1 augustus). Voor de boommarter zijn twee rondes noodzakelijk (10 mei en 7 juni). Bij aantreffen van één of beide soorten wordt een habitatgeschiktheid van het (deel)gebied beschreven.

Vleermuizen

De onderzoekspopzet voor vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, franjestaart en baardvleermuis) is gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureau's, welke is samengevat op www.vleermuisprotocol.nl. In dit protocol wordt per vleermuissoort aangegeven in welke tijd van het jaar het beste kan worden onderzocht.

Conform het vleermuisprotocol en op basis van de gebiedsgrootte en –kenmerken, zijn in de periode van april tot september 2015 zeven veldbezoeken gebracht, waarvan 5 in de avond (10 mei, 16 en 29 juni, 22 augustus, 15 september en 10 oktober) en 2 in de ochtend (7 juni en 12 juli). Hierbij heeft tevens inspectie plaatsgevonden van de te slopen opstallen (schuren en woning) op de aanwezigheid en geschiktheid voor vleermuizen, waarbij ook naar sporen (zoals mest/keutels, insectenresten, en dergelijke) is gekeken. Winterverblijven zijn bij gebouwen met toegankelijke spouwmuren in het algemeen niet eenduidig vast te stellen. Bij aangetoonde vleermuisverblijfplaatsen in de zomer wordt dit wintergebruik op voorhand aangenomen (RVO, 2014). De veldinspecties zijn gezien de grootte van het gebied en het aantal opstallen altijd uitgevoerd met ten minste 2 personen.

De actuele aanwezigheid en het gebruik van het plangebied door vleermuizen is onderzocht met behulp van detectieapparatuur (Pettersson DX240) en opnameapparatuur (Ediroll, wave recorder). Tevens is gebruik gemaakt van een Batlogger M. De waargenomen geluiden zijn zo digitaal vastgelegd, waardoor analyse van de opgenomen vleermuisgeluiden mogelijk is met behulp van software (zoals Batsound of 'call analyse' -software meegeleverd met de Batlogger). Tijdens de veldbezoeken is gebruik gemaakt van een GPS voor de plaatsbepaling.

Hazelworm

Voor de hazelworm is gebruikt gemaakt van een methode waarbij tapijttegels gelegd worden op kansrijke plaatsen en is gebruik gemaakt van geschikte objecten in het veld zoals houten planken of dakpannen. De hazelworm is geneigd onder deze objecten te kruipen en hierdoor relatief gemakkelijk te inventariseren. In totaal zijn circa 20 objecten verspreid over het plangebied verspreid, waarbij de locatie vast is gelegd middels GPS of ingetekend op kaart. In totaal zijn de tegels en overige voorwerpen minimaal 3 maal geïnspecteerd onder de juiste weerscondities en in de periode mei tot en met augustus (10 mei, 16 juni en 1 augustus).

Vogels met jaarrond beschermd nest

Een nader onderzoek naar uilen (steen-, kerk-, en bosuil) is reeds uitgevoerd en maakt geen onderdeel uit van dit onderzoek. Reden is dat uilenonderzoek in het vroege voorjaar moet plaats vinden en het wenselijk was deze vast op te starten. Tijdens alle bezoeken is gezocht naar nesten en of sporen die duiden op vaste rust- en of verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogels. Voor het inventariseren van uilen is ondermeer gebruik gemaakt van lokroepen van baltsende mannetjes (steen- en bosui) en gericht sporenonderzoek (uilenballen, veren, e.d.). Voor onderzoek naar het voorkomen van de huismus en gierzwaluw is gewerkt conform de soortenstandaards van het RVO. Gericht onderzoek naar de huismus heeft plaatsgevonden in het voorjaar en begin van de zomer (op 26 maart, 10 mei, 2 juni en 16 juni). Voor de gierzwaluw heeft onderzoek plaats gevonden op 2, 16 en 29 juni.

4 Resultaten

4.1 Resultaten veldonderzoek

De resultaten van de veldonderzoeken zijn voor de onderzochte beschermde soorten (tabel 2 en 3 soorten en vogels) worden in dit hoofdstuk beschreven.

Het nader onderzoek heeft zich gericht op de volgende wettelijk beschermde flora- en faunasoorten: tongvaren, boommarter, das, diverse vleermuissoorten, hazelworm, steenuil, kerkuil, bosuil, huismus en gierzwaluw. De resultaten kunnen gebruikt worden als bijlage bij een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet.

Flora

In het plangebied zijn geen strikter beschermde soorten planten aangetroffen, waaronder de tongvaren. Geschikte groeiplaatsen/biotopen zijn niet aanwezig. Op grond hiervan is beoordeeld dat het plangebied geen betekenis heeft voor beschermde plantensoorten.

Das en Boommarter

Tijdens het veldonderzoek zijn geen exemplaren van de boommarter en of das aangetroffen. Ook de cameravallen hebben geen marters of dassen vastgelegd. Van de boommarter zijn ook geen sporen aangetroffen die kunnen duiden op het voorkomen van de soort. Van de das zijn echter wel enkele sporen aangetroffen direct langs de groenstrook in het noordelijke deel van het plangebied. Het betreft graafsporen naar hommelnesten. Van dassen is bekend dat ze voornamelijk regenwormen eten, die ze 's nachts in weilanden en open gebieden opsporen. Maar ook eten ze onder andere paddenstoelen, slakken, kevers en hommel- en wespenbroed. In bermen, akkerranden en slootkanten wroet de das vaak naar kevers en insectenlarven. Aangezien er maar enkele graafsporen zijn aangetroffen en de das niet is vast gelegd op camera of gezien middels een zichtwaarneming kan gesteld worden dat de groenstrook aan de noordzijde van het plangebied slechts sporadisch wordt gebruikt om te foerageren. De groenstrook ligt relatief het meest ver afgelegen van de provinciale weg en de bebouwing en is daarmee een rustig deel van het plangebied. Bovendien kan de groenstrook als lijnvormig element de functie van corridor innemen. Het overige deel van het plangebied wordt niet gebruikt door de das en is minder geschikt habitat door een toename van verlichting en verstoring en door het minder aanwezig zijn van beschutting zoals groenstroken. Navraag in de omgeving bij diverse bewoners bevestigde het voorkomen van de das in de omgeving.

Vleermuizen

Hieronder worden de resultaten per vleermuissoort beschreven.

Gewone dwergvleermuis

Tijdens vrijwel alle vleermuisinspecties is de gewone dwergvleermuis waargenomen. De meeste waarnemingen zijn in de luwtes rondom de woning (voortuin en westelijk van de woning), bij de groenstrook in het noordelijk deel van het plangebied en nabij de N224-weg en het industriegebied direct grenzend aan het plangebied (zuid-oosten). Ook zijn diverse

waarnemingen gedaan van overvliegende individuen verspreid over het plangebied. Vastgesteld is dat het terrein rondom de gebouwen gebruikt wordt als foerageergebied en de groenstrook in het noordelijk deel als vaste vliegroute en ook als foerageergebied. Tijdens de zogenaamde ochtendrondes is intensief gezocht naar vleermuizen die in- of uitvliegen of zogenaamd 'zwermgedrag' vertonen wat duidt op mogelijk verblijfplaatsen. Bovengenoemd gedrag is niet waargenomen binnen de grenzen van het plangebied. Bij de woning aan de N224-weg op huisnummer 201 net buiten de grenzen van het plangebied is wel zwermgedrag vastgesteld. Aangenomen kan worden dat deze woning een (paar)verblijfplaats heeft van de gewone dwergvleermuis. De oude eiken langs de N224-weg doen dienst als mogelijke vliegroute (nog niet duidelijk vastgesteld).

Laatvlieger

De laatvlieger is een enkele maal waargenomen bij de noordelijke groenstrook. Waarschijnlijk gebruikt deze soort dit lijnvormige element als vliegroute. Er zijn geen waarnemingen gedaan in andere delen van het plangebied.

Watervleermuis

Door het ontbreken van relatief grote watervoerende elementen in of in de nabijheid van het plangebied is het voorkomen van deze soort op voorhand als minder waarschijnlijk ingeschat. Echter zijn verblijfplaatsen bekend van deze soort in gebouwen op relatief grote afstand van grotere wateren en kunnen vliegroutes ook deels over land gaan en kan deze soort dus niet op voorhand worden uitgesloten. Echter zijn tijdens geen van de veldbezoeken watervleermuizen aangetroffen. Het plangebied heeft geen functies voor deze soort.

Grootoorvleermuis

Alhoewel deze soort lastig te detecteren is met een batdetector kan met aan zekerheid grenzende waarschijnlijk gesteld worden dat deze soort geen belangrijke functies heeft in het plangebied. Mogelijk is de soort gehoord nabij de noordelijke groenstrook, maar kan de analyse van opgenomen geluiden geen definitieve uitkomst bieden. Omdat de soort bij andere projecten vaak bij zwarte elzen is waargenomen, wordt zekerheidshalve van uitgegaan dat de soort gebruik maakt van de noordelijke groenstrook om te foerageren en als vliegroute. De soort is niet waargenomen in andere delen van het plangebied.

Rosse vleermuis

Ook de rosse vleermuis is enkele malen waargenomen bij de noordelijke groenstrook en tevens op grotere hoogte overvliegend verspreid boven het plangebied. Alhoewel de soort enkele keren is waargenomen heeft het plangebied geen belangrijke functies voor deze soort.

Franjestaart

Er zijn geen waarnemingen gedaan van de franjestaart. Het voorkomen van de soort wordt verder uitgesloten.

Baardvleermuis

Er zijn geen waarnemingen gedaan van de baardvleermuis. Het voorkomen van de soort wordt verder uitgesloten.

Hazelworm

Ten minste drie maal is gericht gezocht naar het voorkomen van de hazelworm. Hierbij zijn de geplaatste tapijttegels en andere objecten zoals dakpannen en houten voorwerpen op geschikte en kansrijke plaatsen omgedraaid om te kijken of er hazelwormen onder zaten. Tijdens geen van de inspecties is de hazelworm aangetroffen. De soort wordt verder uitgesloten.

Vogels met jaarrond beschermd nest of bijzonder status

Tijdens het veldwerk zijn diverse soorten waargenomen waarvan de vaste rust- en verblijfplaats bescherming genieten.

Kerkuil

Eén maal is de kerkuil kort jagend waargenomen in het noordelijke deel van het plangebied. De kans is erg groot dat het een individu is die zijn of haar vaste rust- en verblijfplaats heeft aan de Spoorlaan 9 ten noorden van het plangebied. Het plangebied vormt, met uitzondering van de noordelijke groenstrook, geen onderdeel van het essentiële leefgebied van de kerkuil (LievensenseCSO, 2015b). Het jachtgebied van een kerkuil bestaat uit open veld dat wordt begrensd met kruidenrijke randen, houtwallen, heggen of bosjes. Het gebied (inclusief de houtwal) noordelijk gelegen aan het plangebied voldoet aan deze omschrijving. De noordelijke groenstrook is tevens van belang als afscherming van toekomstige nadelige effecten (o.a. geluid en licht) en fungeert als buffer voor het noordelijk gelegen leefgebied van de kerkuil.

Steenuil

Ook de steenuil is een enkele maal gehoord en gezien rondom de gebouwen op het plangebied. Net als de kerkuil heeft de steenuil geen vaste rust- of verblijfplaats in het plangebied, maar komt de soort wel af en toe kijken in het plangebied. De kans is groot dat een mannetje heeft gereageerd op de lokroep die enkele malen is afgespeeld en is komen kijken wie deze 'indringer' was. Ook de steenuil heeft een verblijfplaats ten noorden van het plangebied ter hoogte van de Spoorlaan 9. Omdat er meerdere leefgebieden bekend van de steenuil rondom het plangebied kan niet met zekerheid gesteld worden waar dit individu vandaan komt. Door het ontbreken van verse sporen, nesten en/of vaste verblijfplaatsen, maakt het plangebied geen onderdeel uit van het essentiële leefgebied van de steenuil.

Gierzwaluw

Er zijn geen waarnemingen gedaan van de gierzwaluw die in relatie kunnen worden gebracht met het plangebied.

Huismus

De huismus komt voor buiten het plan gebied langs de N224 en heeft vooralsnog geen functies in gebruik binnen het plangebied. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan van de huismus binnen de grenzen van het plangebied.

Overig vogelsoorten

Tevens is gelet op soorten waarvan het nest niet jaarrond beschermd is, maar waar van inventarisatie wel gewenst conform de lijst van Dienst Regelingen (2013).

Aan de noordgevel van de woning met schuur zijn een vijftal in gebruik zijnde nesten van de huiswaluw aangetroffen. Vermoedelijk komt de soort elk jaar terug. Ook de zwarte roodstaart is een soort die voorkomt op deze lijst. Deze soort is niet algemene soort en broedt in gebouwen of holle bomen. Voor de twee laatst genoemde soorten: huiswaluw en zwarte roodstraat geldt dat deze soort vrij flexibel zijn qua nestlocatie en daarom niet persé ontheffingsplichtig, mits de soort alternatieve nestgelegenheid krijgt aangeboden onder de juiste condities.

Figuur 3. Nest van de huiswaluw

Overige soorten

In het plangebied zijn een aantal tabel 1 soorten waargenomen, bosspitsmuis, bastaardkikker en de ree. Voor deze soorten geldt alleen de Zorgplicht. Er zijn verder geen waarnemingen van overige strikter beschermde fauna- of florasoorten aangetroffen. Met name voor de ree, welke veelvuldig is vastgelegd op de cameravallen, is het plangebied onderdeel van het rustgebied voor deze soort.

4.2 Effecten planontwikkeling

De voorgenomen planontwikkeling bestaat uit:

Het realiseren van nieuwe woningen en herinrichting van het plangebied, waarbij de huidige gebouwen worden gesloopt, watergangen mogelijk gedempt en opnieuw gegraven (bron: gemeente Woudenberg).

Het is in deze fase van de planontwikkeling nog niet duidelijk welke werkzaamheden in het kader van de planontwikkeling worden uitgevoerd. In ieder geval kunnen de volgende werkzaamheden aan de orde zijn:

- Sloop opstallen
- Aanvoer van materieel en materiaal
- Grond- en graafwerkzaamheden
- Bouwwerkzaamheden (inclusief heien)

- Verwijdering van opgaand groen
- Dempen van watergangen
- Saneren asbest

Van de onderzochte beschermde soorten maken de volgende soorten geen gebruik van het plangebied: tongvaren, boommarter, hazelworm, gierzwaluw, bosuil en huismus, watervleermuis, franjestaart en baardvleermuis.

In het plangebied komen wel das, kerkuil, steenuil, gewone dwergvleermuis, grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, huiszwaluw en zwarte roodstaart voor.

In onderstaande tabel zijn de effecten van de planontwikkeling op deze strikter beschermde soorten (soorten genoemd op bijlage IV van de habitatrichtlijn en vogels) aangegeven. Bij de effecten is vooralsnog géén rekening gehouden met de eventueel uit te voeren compenserende en/of mitigerende maatregelen tijdens en na de planontwikkeling. In figuur 4 zijn de functies van de aanwezige beschermde soorten weergegeven.

Tabel 3. Effecten planontwikkeling op aangetroffen soorten

Beschermde soort	Effecten van de planontwikkeling
Das	Geen negatieve effecten
Kerkuil	Noordelijke groenstrook (onderdeel leefgebied) verdwijnt
Steenuil	Geen negatieve effecten
Gewone dwergvleermuis	Verlies en vernietiging belangrijke vliegroute
Grootoorvleermuis	Verlies en vernietiging belangrijke vliegroute
Laatvlieger	Verlies en vernietiging belangrijke vliegroute
Rosse Vleermuis	Geen negatieve effecten
Huiszwaluw	Verlies nestplaats categorie 5 soort*
Zwarte roodstaart	Verlies nestplaats categorie 5 soort*

* Bij deze vogelsoorten geldt dat wanneer ‘zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden’ dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn (bron: Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten, RVO)

Voortplantings-, of vaste rust- of verblijfplaatsen (en ook essentiële vliegroutes van vleermuizen) zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet en beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen, of verstoren ervan is verboden.

Het plangebied bevat voor de das, steenuil en rosse vleermuis geen beschermde waarden, zoals verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes. Er wordt geadviseerd om toch tijdens en na de realisatie van de planontwikkeling rekening te houden met deze soorten. Vleermuizen, uilen en de das zijn gevoelig voor licht, daarom is het voor deze soorten wenselijk dat de verlichting tijdens en na de realisatie aangepast wordt. Dit kan door het licht zo veel mogelijk te richten, zo min mogelijk bij 's nachts te werken en strooilicht zo veel mogelijk te beperken.

Geen van de aangetroffen vleermuissoorten heeft verblijfplaatsen in het plangebied. Verspreid over het plangebied zijn diverse vleermuizen waargenomen. Er is geen sprake van essentieel foerageergebied. De noordelijke groenstrook is echter wel van groot belang

doordat deze een functie heeft voor de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en grootoorvleermuis als vaste vliegroute.

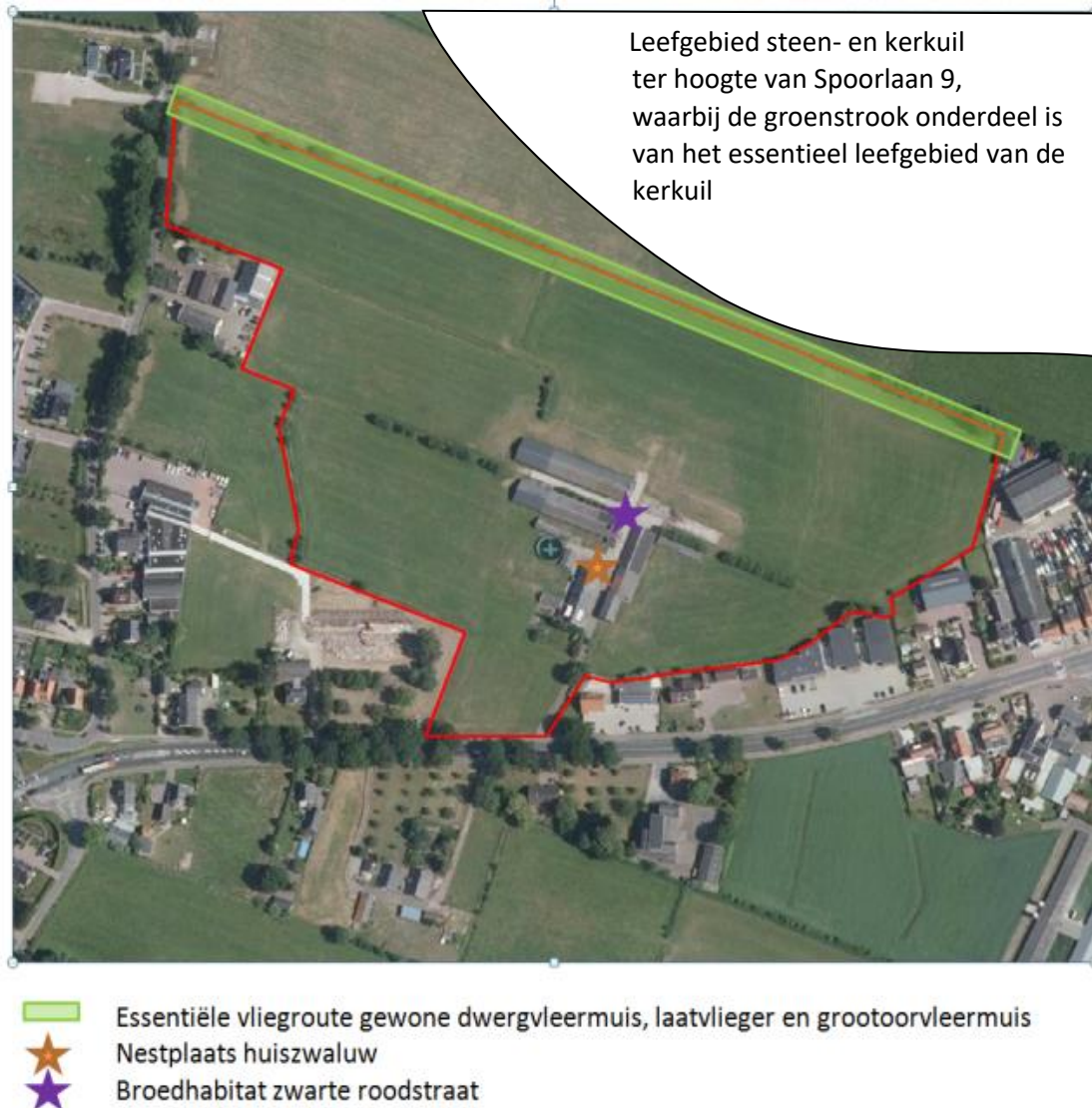
Ook voor de kerkuil wordt deze groenstrook in het eerder uitgevoerd nader onderzoek naar steen- en kerkuil aangemerkt als essentieel leefgebied (LievensenseCSO 2016c). Het overige deel van het plangebied is dit niet.

Opgemerkt wordt dat enkele soorten die niet ontheffingsplichtig zijn wel speciale aandacht behoeven in het kader van de Zorgplicht (bijlage 2). Dit zijn onder andere de ree, bastaardkikker en de vos. Dit zijn tabel 1 soorten, waarbij onder meer voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, wel geldt de algemene zorgplicht.

De nesten van de huiszwaluw en zwarte roodstaart zijn niet jaarrond maar worden wel vermeld op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het RVO als een categorie 5 soort. Voor deze categorie geldt dat de vogels weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Met name van voor de huiszwaluw (een soort waarvan de landelijke aantallen sinds 1970 sterk zijn afgenomen) wordt het aangeraden een alternatieve broedlocatie aan te bieden. Dit kan door zogenoemde til voor zwaluwen te plaatsen op een geschikte locatie nabij het plangebied. Voor de zwarte roodstaart kan voldaan worden met het ophangen van twee geschikte 'open vogelkasten' op geschikte locaties nabij het plangebied.

Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. In de praktijk wordt doorgaans half maart tot half augustus gehanteerd.

In onderstaand figuur zijn de belangrijkste functies voor beschermde soorten weergegeven die aanwezig zijn in en om het plangebied.

Figuur 4. Aanwezige functies van beschermde soorten in het plangebied

5 Conclusies

In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de strikter beschermde soorten die gezien de voorgenomen planontwikkeling in principe ontheffingsplichtig zijn conform de Flora- en faunawet.

Tabel 4. Samenvatting effecten planontwikkeling en overtreding Flora- en faunawet

Beschermde soort	Effecten van planontwikkeling	Verbods-overtreding	Ontheffing nodig?
Gewone dwergvleermuis	Verlies en vernietiging belangrijke vliegroute	Artikel 11	Nee, mits noordelijke groenstrook behouden blijft
Grootoorvleermuis	Verlies en vernietiging belangrijke vliegroute	Artikel 11	Nee, mits noordelijke groenstrook behouden blijft
Laatvlieger	Verlies en vernietiging belangrijke vliegroute	Artikel 11	Nee, mits noordelijke groenstrook behouden blijft
Kerkuil	Verlies essentieel leefgebied	Artikel 11	Nee, mits noordelijke groenstrook behouden blijft
Huiszwaluw	Verlies nestplaats categorie 5 soort*	Artikel 11	Nee, mits alternatieve nestlocatie wordt aangeboden
Zwarte roodstaart	Verlies nestplaats categorie 5 soort*	Artikel 11	Nee, mits alternatieve nestlocatie wordt aangeboden

De uitvoering van het project leidt tot aantasting (beschadigen, vernielen en/of verstoren) van een vaste vliegroute van de streng beschermde gewone dwergvleermuis, grootoorvleermuis en laatvlieger en nestgelegenheid voor de huiszwaluw en zwarte roodstaart. Dit leidt tot functionaliteitsverlies van het leefgebied en mogelijk tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de soorten. Door het nemen van mitigatie- en/of compensatie maatregelen kunnen deze negatieve effecten geminimaliseerd worden.

Feitelijk heeft de opdrachtgever hiervoor twee mogelijkheden:

1. Zonder of met onvoldoende mitigerende maatregelen zijn handelingen die leiden tot aantasting van de vaste vliegroute van de gewone dwergvleermuis, grootoorvleermuis, laatvlieger en nestlocaties van de huiszwaluw en zwarte roodstaart zijn ontheffingsplichtig. U kunt ontheffing aanvragen bij het Ministerie van EZ met een activiteitenplan, waarin een mitigatie- en/of compensatiemaatregelen zijn aangegeven en/of een specifiek ecologisch werkprotocol is opgenomen. Na goedkeuring van de ontheffingsaanvraag en ontvangst van de ontheffing kan de ingreep verricht worden, waarbij dan aantoonbaar gewerkt dient te worden volgens het goedgekeurde activiteitenplan/werkprotocol. Voor de afhandeling van een ontheffingsaanvraag heeft het Ministerie van EZ een wettelijk termijn van doorgaans 16 weken. Door het aanvragen van een ontheffing handelt u conform de Flora- en faunawet en bent u niet in overtreding. Vanaf 1 januari 2017 (bij het ingaan van de Nieuwe Natuurbeschermingswet) is in de meeste gevallen de provincie bevoegd gezag geworden voor ontheffingsaanvragen.
2. Indien u een activiteitenplan met mitigatie- en/of compensatiemaatregelen en/of een specifiek ecologisch werkprotocol laat opstellen en ervoor kiest zonder

onthefing te werk te gaan, kunt u voorkomen dat de functionaliteit van het leefgebied van de streng beschermde soorten wordt aangetast en de gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijft. Bovendien voldoet u dan aan de zorgplicht (die voor alle soorten geldt). In dit geval handelt u in de geest van de Flora- en faunawet, maar bent u strikt genomen wel in overtreding van de wet, omdat u de werkzaamheden zonder ontheffing uitvoert. Hierop kan gehandhaafd worden. In praktijk betekent dit voor de bovengenoemde soorten dat de vaste vliegroute blijft behouden en alternatieve nestgelegenheid wordt aangeboden voor de genoemde vogelsoorten. Opgemerkt wordt dat mitigerende maatregelen als gevolg van activiteiten op aangrenzende locaties, zoals het rooien van eikenbomen langs de N224 ten behoeve van aan- en afvoerroutes, in een ecologisch werkprotocol kunnen worden ingevoegd.

Van de overige strikter beschermde soorten (tabel 2 en 3 soorten) en situaties zijn geen aanwijzingen van aanwezigheid binnen het plangebied vastgesteld en/of conflicten met de Flora- en faunawet.

5.1 Advies

Geadviseerd wordt alle in deze paragraaf beschreven mitigerende maatregelen uit te voeren. Als dit met zorg wordt gedaan is géén ontheffing nodig omdat de aanwezige strikter beschermde soorten voldoende ontzien worden. Echter kan zekerheidshalve gekozen worden om toch een ontheffing aan te vragen. Met een ontheffing kan aangetoond worden dat het bevoegd gezag erkent dat de werkzaamheden in combinatie met de genomen maatregelen geen verbodsbepalingen overtreed. Bij het verkrijgen van een ontheffing moet rekening worden gehouden met een lange doorlooptijd (doorgaans 16 weken).

Ontheffing

Voor een eventuele ontheffingsaanvraag zal een uitgebreide toets uitgevoerd moeten worden. De uitgebreide toetsing moet aantonen dat er 1) geen alternatief voor de planontwikkeling is, 2) dat de activiteit past in één van de specifiek genoemde wettelijke belangen (onder meer 'bescherming van de flora en fauna', 'volksgezondheid of openbare veiligheid', 'dwingende redenen van groot openbaar belang', 'ruimtelijke inrichting en ontwikkeling') en 3) dat sprake is van zorgvuldig handelen bij de uitvoering.

1. Het is van belang dat er voor de planontwikkeling geen alternatieven bestaan. Dit betekent dat er geen alternatieve locatie beschikbaar is voor de planontwikkeling. Dat er daarbij geen betere inrichting van het gebied mogelijk is t.a.v. de aanwezige natuurwaarden op het plangebied. Als laatste dient er altijd buiten de kwetsbare periode van de aanwezige strikter beschermde soorten gewerkt te worden. Als dit niet mogelijk blijkt moet hier een goede onderbouwing voor zijn.
2. Indien u bij streng beschermde soorten (soorten op bijlage 4 van de habitatrichtlijn en jaarrond beschermde vogelsoorten) ervoor zorgt dat er geen wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie (dit kan door het nemen van voldoende maatregelen), kunt u volstaan met het wettelijk belang 'ruimtelijke inrichting en ontwikkeling'. Indien er wel sprake is van een wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie, dan

dient u een wettelijk belang aan te tonen dat genoemd staat op de habitatrictlijn (onder andere 'bescherming van de flora en fauna', 'volksgezondheid of openbare veiligheid', 'dwingende redenen van groot openbaar belang'), respectievelijk de vogelrichtlijn (onder andere 'bescherming van de flora en fauna', 'volksgezondheid of openbare veiligheid').

3. Om zorgvuldig te handelen, dient u de negatieve effecten van de planontwikkeling op de streng beschermde soorten te minimaliseren door het nemen van voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen (hieronder meer hierover).

Mitigerende maatregelen

Door het nemen van mitigerende maatregelen kan het negatieve effect van de planontwikkeling op de gunstige staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis, grootoorvleermuis, laatvlieger, huiszwaluw en zwarte roodstaart voorkomen worden en is derhalve geen ontheffing nodig in het kader van de Ff-wet.

Vliegroute voor vleermuizen

Geadviseerd wordt om mitigerende maatregelen te nemen voor gewone dwergvleermuis, grootoorvleermuis en laatvlieger. De noordelijke groenstrook wordt door deze soorten gebruikt als vaste vliegroute en moet behouden moeten worden. De groenstrook bestaat veelal uit geknotte zwarte elzen en enkele andere soorten zoals es, vlier en meidoorn. De groenstrook is een lijnvormig element welke vleermuizen gebruiken als vaste vliegroute. Door de grote afstand van lichtbronnen en aanwezigheid van greppels langs de groenstrook die vaak water bevat, is er bovendien een relatief groot aanbod aan voedsel in de vorm van insecten en wordt de groenstrook ook gebruikt om te jagen in de luwte. Door het behoud van de groenstrook met greppel en het minimaliseren van lichtverstoring (straatverlichting) kan de functie als vliegroute behouden blijven. Daarbij is het van belang dat de te realiseren woningen niet te dicht bij de groenstrook te bouwen. Geadviseerd wordt een natuurlijke buffer tussen de woningen en de groenstrook te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld een langwerpig park zijn of breed wandelpad (minimaal 10 meter groen). Om zeker te stellen dat de vliegroute blijft functioneren zal na realisatie van de woonwijk door een deskundige op het gebied van vleermuizen gemonitord moeten worden om vast te stellen of de groenstrook de functie als vaste vliegroute voor vleermuizen behouden heeft. Er blijft tijdens en na de bouw voldoende foerageergebied ter beschikking op en nabij het plangebied. Tevens zorgt het behoud van de groenstrook met natuurlijke buffer dat verstoring op het gebied ten noorden van het plangebied geminimaliseerd wordt (o.a. leefgebied kerk- en steenuil en rustgebied ree). Bovengenoemde maatregelen worden kunnen in overleg met een deskundige op het gebied van vleermuizen worden uitgevoerd door inbreng bij het vast stellen van het ontwerp en middels een ecologisch werkprotocol die gebruikt wordt tijdens de uitvoerende werkzaamheden. Opgemerkt wordt dat er ook extra maatregelen mogelijk zijn voor de nog te realiseren woningen door bijvoorbeeld geschikte vleermuisverblijfplaatsen in te metselen in de woningen. Dit is uiteraard fijn voor vleermuizen, maar ook voor de nieuwe bewoners die hierdoor minder overlast hebben van muggen.

Kerkuil

In het nader onderzoek steen- en kerkuil (LievensenseCSO, 2015c), wordt de noordelijke groenstrook aangewezen als onderdeel van het essentieel leefgebied voor de kerkuil. De kerkuil heeft twee vaste verblijfplaatsen in het noordelijk gelegen gebied in de opstallen ter hoogte van Spoorlaan 9. De opstallen van het plangebied worden slechts sporadisch bezocht. We weilanden bestaan uit Engels raagrass en zijn daarmee niet geschikt als goed leefgebied. Enkel de noordelijke groenstrook is van belang als afscherming van toekomstige nadelige effecten (o.a. geluid en licht) en als jachtgebied (o.a. diverse muizensoorten zijn hier te vinden). Door het behoud van de noordelijke groenstrook met bij voorkeur een natuurlijke buffer zal de kerkuil geen directe nadelige effecten ondervinden van de planontwikkeling.

Huiszwaluw

Voor de huiszwaluw wordt geadviseerd mitigerende maatregelen te treffen in de vorm van een til voor huiszwaluwen. Huiszwaluwen komen vaak terug op de locatie waar zij de jaren daarvoor hebben gebroed. Bij de locatie waar de nesten zijn waargenomen was dit ook waarneembaar door zichtbare resten van oudere nesten. Door het realiseren van til nabij of in het plangebied kan de huiszwaluw alsnog een geschikte broedlocatie vinden als de soort in het voorjaar weer terug komt uit het verre Afrika. De til zal voor het voor half maart gerealiseerd moeten zijn, zodat de huiszwaluwen meteen na aankomst de til kunnen ontdekken als alternatieve broedplaats. De huiszwaluwen vliegen snel en relatief grote afstanden en kunnen derhalve gebruik maken van diverse waterplassen in de omgeving om te jagen en nestmateriaal (klei) te vinden. De sloop van de opstallen moeten buiten het broedseizoen plaats vinden (doorgaans 15 maart tot en met 15 augustus). Net als bij mitigerende maatregelen voor de vliegroute van vleermuizen moeten de maatregelen verankerd liggen in een op te stellen ecologisch werkprotocol en het ontwerp van de til en uitvoering van de maatregelen onder toezicht van een deskundige op het gebied van zwaluwen plaats vinden. Bovengenoemde maatregelen worden kunnen in overleg met een deskundige op het gebied van huiszwaluwen uitgevoerd door inbreng bij het vast stellen van het ontwerp en middels een ecologisch werkprotocol die gebruikt wordt tijdens de uitvoerende werkzaamheden. Van belang is dat de til voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden en na het broedseizoen gerealiseerd wordt (periode augustus tot en met februari). Ook voor de zwaluwen geldt dat bij het ontwerp van de nieuwe woningen kunstmatige nestlocaties geïntegreerd kunnen worden in de nieuw te bouwen woningen.

Figuur 4. Voorbeeld van een til voor huiszwaluwen bij manage Groenewoude in Woudenberg (foto: www.valliehorst.nl)

Zwarte roodstaart

De zwarte roodstaart komt oorspronkelijk als broedvogel voor in middel- en hooggebergtes, maar broedt in Nederland in het stedelijk gebied en bij moderne boerderijen. In met name industrieterreinen en grootschalige nieuwbouw vinden zij holten in muren en tal van andere plekken om te broeden. Daar het aanbieden van minimaal twee alternatieve broedlocaties in de vorm van nestkasten die geschikt zijn voor deze soort heeft de zwarte roodstaart keuze om zich te blijven vestigen in het gebied. Mogelijk kunnen de nestkasten niet in, maar nabij het plangebied gerealiseerd worden. Een zwarte roodstaart is immers wat gevoeliger voor verstoring door bijvoorbeeld bouwwerkzaamheden dan de huiswaluw. Ook voor deze soort geldt dat uitvoering van mitigerende maatregelen moeten worden vast gelegd in het ecologisch werkprotocol en uitvoering geschiedt onder toezicht van een deskundige op het gebied van vogels.

Samenvatting

Geadviseerd wordt diverse voorgestelde maatregelen ruim voor de sloopwerkzaamheden (3 tot 6 maanden voor de sloop) te realiseren (zie tabel 3). Hiermee dient bij de planning rekening te worden gehouden.

Tabel 5. Te nemen maatregelen voor strikter beschermde soorten

Beschermde soort	Te nemen maatregelen voor sloop van gebouwen en herinrichting van gebied
Gewone dwergvleermuis Grootoorvleermuis Laatvlieger Kerkuil	<ul style="list-style-type: none"> – behoudt noordelijke groenstrook met greppel – aanleggen natuurlijke buffer tussen woonwijk en groenstrook – minimaliseren lichtverstoring groenstrook – eventueel vleermuisverblijfplaatsen realiseren in nieuwbouw – maatregelen vast leggen in ecologisch werkprotocol en monitoring¹
Huiswaluw Zwarte roodstaart	<ul style="list-style-type: none"> – realiseren til voor huiszwaluwen (voor sloopwerkzaamheden of voor het voorjaar) op of nabij het plangebied – plaatsen minimaal 2 geschikte nestkasten voor de zwarte roodstaart in de omgeving van het plangebied – niet slopen tijdens broedseizoen – maatregelen vast leggen in ecologisch werkprotocol en monitoring¹
¹ Uit te voeren maatregelen geschieden onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen en/of vogels.	

Overige soorten:

Verstorende werkzaamheden bij voorkeur uitvoeren buiten het broedseizoen (doorgaans tussen 15 maart en 15 augustus). Wordt er wel in het broedseizoen gewerkt dan dient voorafgaand aan de werkzaamheden een deskundige op het gebied van vogels te worden ingezet. De deskundige stelt vast of er broedsels aanwezig zijn en zo ja of deze worden verstoord door de (toekomstige) werkzaamheden. Het resultaat hiervan kan gevolgen hebben voor de planning. Rekening houden met de verlichting (tijdens bouwfase en bij realisatie) voor soorten die gevoelig zijn voor licht (bijvoorbeeld vleermuizen). Dit kan door

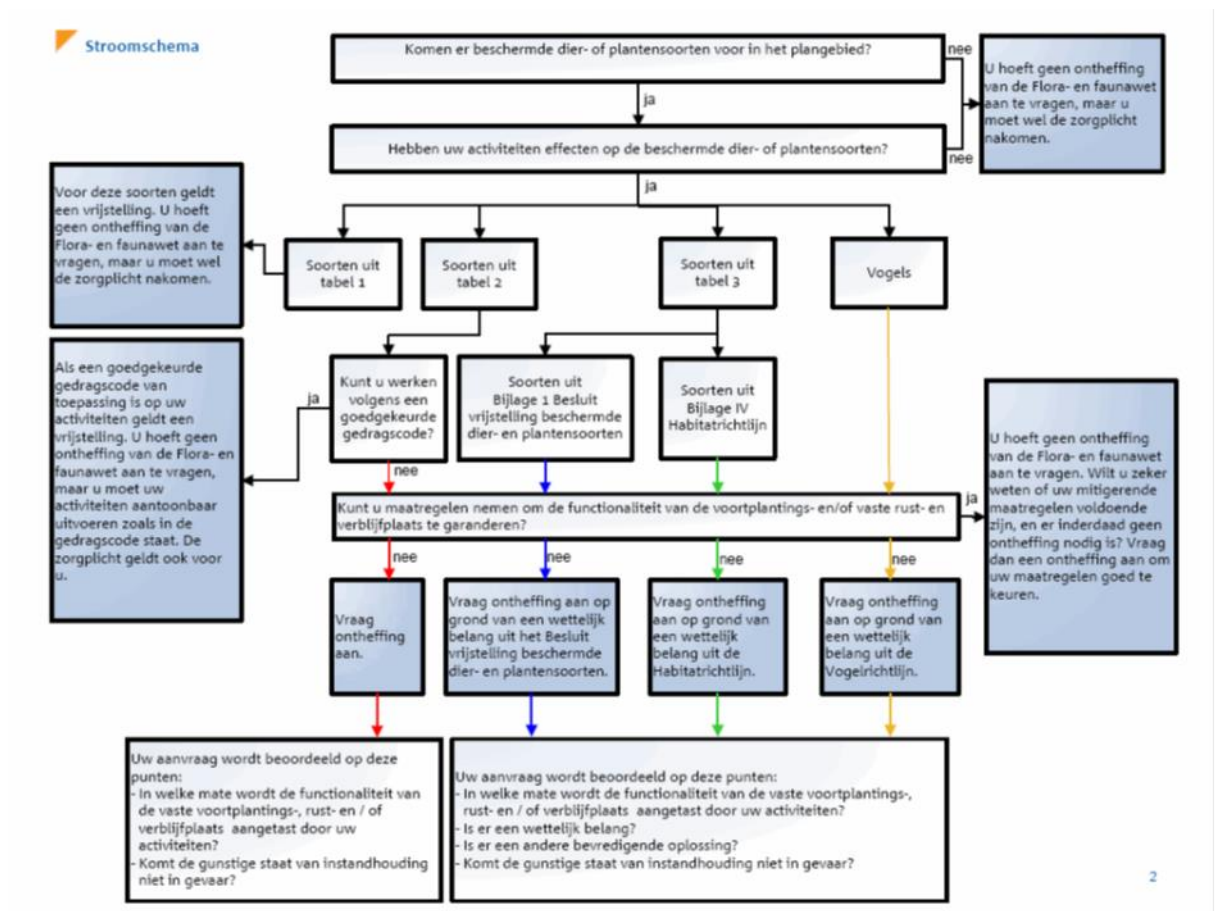
het licht zo veel mogelijk te richten, zo min mogelijk bij 's nachts te werken en strooilicht zo veel mogelijk te beperken.

Figuur 6. Te behouden groenstrook in het noordelijke deel van het plangebied (vanuit westen gezien)

Bijlagen

Bijlage 1 Stroomschema

Bijlage 2 Wetgeving

Flora- en faunawet

Ecologische waarden spelen in toenemende mate een rol bij de ruimtelijke planvorming en ingrepen. Zo is per 1 april 2002 de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze wet sluit aan op Europese natuurregeling en is gericht op soortbescherming. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal planten- en diersoorten en gaat uit van het “nee, tenzij”- beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. Samengevat kan worden gesteld dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd zijn. Wel zijn uitzonderingen voor zeer algemene soorten als huismuis, bruine rat en zwarte rat. Bovendien zijn een beperkt aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd. In de praktijk betekent dat bepaalde handelingen ten aanzien van flora en fauna slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. De Flora- en faunawet kan de nodige consequenties hebben bij ruimtelijke ingrepen/ontwikkeling.

Flora

Met betrekking tot beschermde inheemse planten, in relatie tot hun groeiplaats, is het verboden deze planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Fauna

Ten aanzien van dieren in hun natuurlijke leefomgeving kunnen de bepalingen in de Flora- en faunawet worden samengevat als:

- het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten;
- het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- het is verboden eieren van dieren behorende tot beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Het planvormingsproces en de Flora- en faunawet (zie ook bijlage 1)

Genoemde bepalingen zijn niet nieuw, vergelijkbare bepalingen waren reeds opgenomen in de Natuurbeschermingswet en de Vogelwet 1936. Wanneer de initiatiefnemer plannen ontwikkelt voor de uitvoering van ruimtelijke ingrepen of voornemens daartoe, is het raadzaam vooraf te toetsen of de geplande werkzaamheden mogelijk nadelige gevolgen hebben voor de aanwezige flora en fauna in het plangebied en mogelijk directe omgeving.

In beginsel is voor de toetsing de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Tijdens het plannen van de werkzaamheden dienen de volgende zaken duidelijk in beeld gebracht te worden:

- welke beschermde planten- en diersoorten komen in en nabij het plangebied voor?;

- leidt het realiseren van de planontwikkeling tot handelingen die in strijd zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet met betrekking tot flora op hun groeiplaats of fauna in hun natuurlijke leefomgeving?;
- kunnen de voorgenomen werkzaamheden zodanig worden aangepast dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd kunnen worden? en is een ontheffingsaanvraag, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten (ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet), vereist?

De ontheffing

Voor de planontwikkeling en realisatie kan het nodig zijn om ontheffing aan te vragen in verband met de (voorgenomen) overtreding van de in paragraaf 2.1 van de Flora- en faunawet genoemde verbodsbepalingen.

Per 23 februari 2005 is de regelgeving rondom de ontheffingsaanvraag (artikel 75) gewijzigd. Hierbij worden drie beschermingsregimes onderscheiden, te weten:

Categorie 1: Algemene soorten

Voor de soorten geldt bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, wel geldt de algemene zorgplicht. In deze categorie vallen onder meer algemeen voorkomende zoogdiersoorten zoals mol, konijn, en amfibieën zoals bruine kikker en gewone pad.

Categorie 2: Overige soorten

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze categorie een vrijstelling, mits gewerkt wordt volgens een door het Ministerie LE&I goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector/belangenorganisatie of initiatiefnemer zijn opgesteld en ter goedkeuring aan het bevoegd gezag (Ministerie LE&I) worden voorgelegd. Zonder een gedragscode dient in meeste situaties een ontheffing te worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium: 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. In deze categorie vallen alle vogelsoorten en een kleine groep van minder algemene diersoorten zoals eekhoorn en steenmarter.

Categorie 3 : Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn & Soorten bijlage 1 AMvB

Voor deze soorten dient altijd een ontheffing te worden aangevraagd. Ook met een goedgekeurde gedragscode kan geen vrijstelling worden verkregen. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan onderstaande drie criteria:

1. er is sprake van een bij de wet genoemd belang? (dit betreft een limitatieve lijst van andere gespecificeerde belangen);
2. er is geen alternatief aanwezig voor de gewenste ingreep?;
3. er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort?

In deze categorie zijn zeldzame en kwetsbare soorten opgenomen. Dit betreft onder meer alle vleermuissoorten, zeldzame amfibieën en reptielen, een grote groep vlinders en libellen en enkele plantensoorten.

Algemene zorgplicht, artikel 2 Flora- en faunawet:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor alle (en dus niet alleen beschermde) in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Die zorg houdt in

ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is:

1. dergelijk handelen achterwege te laten, waar dit in redelijkheid kan worden gevergd;
2. danwel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs kunnen worden gevraagd, om die gevolgen te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Een onderdeel van de Flora- en faunawet is dat de initiatiefnemer invulling moet geven aan de zorgplicht ten aanzien van beschermde planten en dieren. Dit geldt zowel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden als ten aanzien van het ontwerp. Geadviseerd wordt om in het ontwerp rekening te houden met de realisatie van nieuwe biotoop en/of biotopen bijvoorbeeld in de vorm van groenvoorzieningen en waterpartijen. De zorgplicht betekent dat gedurende de werkzaamheden rekening gehouden wordt met de beschermde soorten om schade aan deze soorten te voorkomen en de effecten erop zoveel mogelijk te beperken. De zorgplicht heeft tevens betrekking op de ontheffingsplicht (artikel 75 van de Flora- en faunawet). Dit houdt onder meer in, dat voor een aantal algemeen in Nederland voorkomende beschermde soorten een vrijstelling op de ontheffingsaanvraag geldt, mits de zorgplicht in acht wordt genomen. Dit betekent dat, ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen, het wel verplicht blijft om bijvoorbeeld het voortplantingsseizoen te ontzien, of vóórdat werkzaamheden starten dieren te verjagen of weg te vangen (en elders uit te zetten) en om te voorkomen dat natuurschade in het kader van artikel 9 tot en met 11 zal ontstaan. Dus ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen.

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Een ontheffing hierop is niet mogelijk. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren, zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen (dat voor de meeste soorten loopt van maart tot en met juli) uitgevoerd mogen worden. Voor de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen, belangrijk leef- of foerageergebieden van vogels buiten het broedseizoen kan een ontheffing noodzakelijk zijn. Het betreft hierbij dan over het algemeen: horsten, nesten of kolonieplaatsen die het hele jaar gebruikt worden. Hieronder vallen ook leef- en/of foerageergebieden van zeer plaat getrouwe vogelsoorten, zoals uilen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van gebieden en de hieraan gekoppelde soorten op basis van de van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. De uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn moet leiden tot een ecologisch netwerk in de Europese Unie, Natura 2000 genaamd. Zowel de Habitat- als Vogelrichtlijn schrijven het instellen van speciale beschermingszones (SBZ's) voor. De lidstaten die de Vogel- en Habitatrichtlijn uitvoeren moeten de speciale beschermingszones aanmelden, de richtlijnen in nationaal recht omzetten, de gebieden beschermen, de juiste beheersmaatregelen treffen en de ontwikkeling van de kwaliteit van de aangewezen speciale beschermingszones monitoren. Voor de Vogelrichtlijn houdt de aanmelding bij de EU tegelijk ook de aanwijzing van die gebieden in. Bij de Habitatrichtlijn meldt een lidstaat de gebieden aan, die vervolgens door de EU worden aangewezen. De voorstellen voor aanwijzing van SBZ's door

de lidstaten worden wetenschappelijk getoetst door expert-groepen onder voorzitterschap van de EU voor de diverse biogeografische zones van de Europese Unie. Nederland valt onder de Atlantische regio. De gebiedsbescherming is gericht op de bescherming van aangewezen habitats en soorten binnen de gebieden. Significant negatieve effecten op het beschermde gebied zijn niet toegestaan, tenzij sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, er geen alternatieven voorhanden zijn en alle schade wordt gecompenseerd.

De Natuurbeschermingswet voorziet eveneens in het beschermen van het gebied voor handelingen buiten het Natura 2000-gebied met een mogelijk negatief effect op de beschermde habitats en hieraan gekoppelde soorten. Dit is geregeld op basis van de zogenaamde externe werking. Op basis van de huidige Natuurbeschermingswet geldt een vergunningplicht voor activiteiten die in en om Natura 2000-gebieden de beschermde natuurwaarden kunnen verstoren. Deze vergunning wordt gebaseerd op een toetsing voordat een planontwikkeling wordt uitgevoerd in of nabij een Natura 2000-gebied. In geval mogelijk sprake is van significante effecten op een Natura 2000-gebied van de voorgenomen activiteit(en) dient, na overleg met bevoegd gezag, als eerste een voortoets te worden uitgevoerd.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een Nederlands netwerk van beschermde natuurgebieden, dat in 2018 gereed moet zijn. In de EHS liggen:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 nationale parken, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer.

De Nederlandse EHS moet uiteindelijk samen met de natuurgebieden in andere Europese landen het aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen. Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling (spelregels EHS) van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. Indien een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien de voorgenomen planontwikkeling met bijbehorende ingreep/ingrepen niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden, tenzij het onderstaande van toepassing is.

Herbegrenzing EHS

De Nota Ruimte noemt twee situaties waarin herbegrenzing van de EHS kan plaatsvinden. De eerste situatie betreft de herbegrenzing om andere dan ecologische redenen. Indien bij een ingreep niet voldaan wordt aan de voorwaarden van het 'nee, tenzij'-regime kan mogelijk deze vorm van herbegrenzen toegepast worden. Herbegrenzing om andere dan ecologische redenen is van toepassing indien provincies met behoud van de oorspronkelijke kwantitatieve en kwalitatieve ambitie de begrenzing van de EHS wensen aan te passen om een (kleinschalige) ruimtelijke ingreep mogelijk te maken. Hiervoor gelden strikte voorwaarden, zo moet de herbegrenzing leiden tot een versterking van de EHS in het

betreffende gebied. Wordt aan deze voorwaarden niet voldaan dan is het plan niet aanvaardbaar in die vorm. De tweede situatie betreft het herbegrenzen van de EHS om ecologische redenen (om de samenhang te verbeteren of de EHS duurzaam in te passen). Herbegrenzen om ecologische redenen is een bevoegdheid van de provincie en dient te gebeuren met behoud van de oorspronkelijke ambitie van de EHS.

EHS-saldobenadering

In die gevallen waarbij het instrument EHS-saldobenadering van toepassing is hoeft het 'nee, tenzij'-afwegingskader niet doorlopen te worden en is ook geen sprake van compensatie, zoals bij ingrepen onder het 'nee, tenzij'-regime.

Harde eis hierbij is wel dat aan alle voorwaarden voor het toepassen van de saldobenadering wordt voldaan. Alleen dan is immers per saldo winst voor de EHS gegarandeerd. Is dit niet het geval dan geldt onverkort het 'nee, tenzij'-regime.

Beoordeling van effecten van een ingreep op de EHS

Voor de beoordeling van de effecten van een ingreep en bij het nader invullen van de begrippen: 'geen netto verlies', 'behoud van ambitie', 'versterking van de EHS' en 'kwaliteitsslag' zijn de volgende aandachtspunten ten aanzien van natuurkwaliteit belangrijk:

- zowel de actuele natuurwaarden als het vastgelegde natuurdoel zijn relevant;
- natuurwaarden worden in de EHS primair afgemeten aan doelsoorten en natuurlijkheid (de kwaliteitscriteria van natuurdoeltypen);
- behoud en ontwikkeling van natuurwaarden zijn afhankelijk van het voldoen aan een reeks van randvoorwaarden (met name bodemgesteldheid, waterkwaliteit, processen in de omgeving, minimumoppervlakte en beheer).
- significant negatieve effecten betreffen zowel natuur- als hun randvoorwaarden;
- lokale ingrepen kunnen (negatieve) effecten hebben op drie schaalniveaus: lokaal, regionaal (kerngebied van de EHS) en landelijk (hele EHS). De vervangbaarheid van natuur hangt af van meerdere ecologische aspecten alsmede relevante nationale beleidsambities.

Boswet

Het doel van de Boswet is het in standhouden van het bosareaal in Nederland, dat wil zeggen: de letterlijke oppervlakte aan bos. De Boswet is van toepassing op alle bossen en houtopstanden buiten de 'bebouwde kom Boswet' groter dan 1.000 m² en rijbeplantingen van meer dan 20 bomen. De Boswet verplicht om de grond waarop het bos heeft gestaan binnen 3 jaar opnieuw in te planten met bomen. Indien mogelijk is herplanting door natuurlijke verjonging ook toegestaan. Waar natuurlijke verjonging niet mogelijk of te verwachten is, bijvoorbeeld bij lintbeplantingen minder dan 30 meter breed, moet geplant worden met boomsoorten die aansluiten bij de groeiplaats. De begrenzing 'bebouwde kom Boswet' wordt door de gemeente vastgesteld, maar hoeft niet samen te vallen met de bebouwde kom in het kader van de wegenverkeerswet. In geval een boom/bomen of andere houtopstanden binnen de bebouwde kom worden gekapt, dan kan een gemeentelijke (omgevings)vergunning nodig zijn. Dit zal specifiek bij de betreffende gemeente moeten worden nagegaan. Struikbeplantingen groter dan 1.000 m² vallen onder de Boswet, met uitzondering van eenrijige geschoren meidoornheggen die als zodanig zijn

aangelegd en worden beheerd. Spontane bosopslag langs sloten, op natuurterreinen en braakliggende terreinen valt onder de Boswet, zodra sprake is van een bedekkingspercentage van 60% en een opslag van vijf jaar of ouder. De Boswet is niet van toepassing op: erven en tuinen, windschermen van bomen langs boomgaarden, eenrijige beplanting van populier of wilg op of langs landbouwgronden, italiaanse populier, linde, paardenkastanje en treurwilg, vruchtbomen, kerstsparrren en kweekgoed.

Voor het kappen van bos of bomen die onder de Boswet vallen geldt een meldingsplicht. Deze melding moet doorgaans bij de gemeente minimaal één maand en maximaal één jaar voor uitvoering van de kapwerkzaamheden worden gedaan.

Rode Lijst

Op Rode Lijsten staan de soorten die bedreigd zijn in hun voortbestaan. In Nederland zijn voor een beperkt aantal soortgroepen officiële nationale Rode Lijsten verschenen; officieel wil zeggen dat deze in de Staatscourant zijn gepubliceerd. Soorten komen op een Rode Lijst als zij zeldzaam zijn en achteruitgaan. In 2004 zijn alle bestaande Rode lijsten herzien en zijn tezamen met enkele nieuwe Rode lijsten verschenen in een bijlage bij de Staatscourant (LNV, 2004). Alle soorten van de soortgroepen met officiële Rode Lijsten betreffen ongeveer 2% van het totaal aantal dieren en 31% van het totaal aantal planten in Nederland. Bij paddenstoelen gaat het daarbij alleen om de macrofungi (hogere fungi, de paddenstoelen en zwammen, die tenminste in staat zijn om zich geslachtelijk voort te planten en waarvan de vruchtlichamen groter dan 1 millimeter zijn). Van dagvlinders, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en paddenstoelen zijn de afgelopen jaren basisrapporten met herziene rode lijsten verschenen. Deze hebben echter nog geen officiële status gekregen. Het opstellen van Rode Lijsten komt voort uit het verdrag van Bern, dat in 1982 door Nederland is geratificeerd. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en die kwetsbaar zijn (artikel 1 en 3).

In artikel 7 van de Flora- en faunawet is vastgelegd dat de overheid lijsten opstelt van dieren- en plantensoorten die van nature in Nederland voorkomen en die bedreigd zijn. In de nota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' is het opstellen van Rode Lijsten één van de instrumenten voor de soortbescherming. Soorten van een Rode Lijst genieten op basis daarvan nog geen wettelijke bescherming. Wettelijk is wel vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en dat zij het onderzoek daartoe bevordert. Van provincies, gemeenten en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij hun beleid en beheer rekening houden met de soorten op de Rode Lijsten.

Nesten

De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen van vogels. Het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. U heeft voor deze soorten geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. En ook niet als u

maatregelen treft die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen. U mag dus buiten het broedseizoen nesten verplaatsen of verwijderen, maar daar zijn uitzonderingen op.

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

1. nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Deze categorieën zijn terug te vinden in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten'.

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

In de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

5. nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten

De aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten is indicatief en niet uitputtend. Als aanvulling op de vorige lijst zijn ook vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. De soorten uit bovenstaande categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Bijlage 3 Literatuur

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J., Buys, J.C. 2016, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

LievenseseCSO 2016a, Quicksan Natuurwetgeving plangebied Zegheweg 30 en Spoorlaan 9 te Woudenberg 2016, projectcode 15M1255, datum 123 februari 2016, LievenseseCSO Milieu B.V., Bunnik.

LievenseseCSO 2016b, Nader onderzoek Steen- en kerkuil, Hoevelaar fase 1 te Woudenberg 2016, projectcode 15M1255.RAP003, datum 17 mei 2016, LievenseseCSO Milieu B.V., Bunnik.

LievenseseCSO 2016c, Nader onderzoek Steen- en kerkuil, Spoorlaan 9 en Zegheweg 30 te Woudenberg 2016, projectcode 15M1255.RAP004, datum 17 mei 2016, LievenseseCSO Milieu B.V., Bunnik.

Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. (red.), 1997 en 2009, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, KNNV, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, 501, Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2004.

NDFF, 2016a Bekende verspreiding van soorten ten opzichte van het plangebied – levering uit de NDFF, NDFF - quickscanhulp.nl

RAVON, 2003 Handleiding voor Monitoring van Reptielen in Nederland, derde, herziene druk 2003, RAVON Nijmegen.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) versie 2.0 december 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Das (*Meles meles*) versie 2.0 december 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Steenuil (*Athena noctula*) versie 2.0 januari 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Huismus (*Passer Domesticus*) versie 2.0 januari 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Gierzwaluw (*Apus apus*) versie 2.0 januari 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) versie 2.0 januari 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) versie 2.0 januari 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2014, Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auretus*) versie 2.0 januari 2014, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2015, Soortenstandaard Kerkuil (*Tyto alba*) versie 2.0 januari 2015, Rijksdienst voor ondernemend Nederland, Zwolle.

Schober, W. en Grimmberger, E., Lina, P. (vert. en bewerk.), 2001, Gids van de Vleermuizen van Europa Azoren en Canarische Eilanden, Tirion Uitgevers BV, Baarn.

Spikmans, F, A van Diepenbeek & R. Zollinger 2006. Inhaalslag verspreidingsonderzoek amfibieën en reptielen 2004-2005, Stichting RAVON, Nijmegen, 67 p.

Internetbronnen:

www.quickscanhulp.nl

www.naturalis.nl

www.soortenregister.nl

www.libellenet.nl

www.minez.nl

www.telme.nl

www.natuurkalender.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx

www.valleiorstee.nl/huiszwaluwen